

1 Innledning: Tilpasninger for framtidens velferdstjenester

Stavanger kommune skal levere gode tjenester – også i framtiden. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at kommunen tilpasser sitt aktivitetsnivå til de økonomiske rammebetingelsene. Det må skapes handlingsrom gjennom omprioriteringer og innsparinger, og innsatsen må konsentreres mot utførelsen av kjernetjenestene. Alle tjenesteområder vil merke strammere økonomiske rammer og brukere vil kunne oppleve lavere kvalitet på noen tjenester. Kommuneorganisasjonen må være handlekraftig og vise evne til omstilling i samspill med innbyggerne.

Handlings- og økonomiplan 2015–2018 inneholder forslag til tiltak for å nå de langsiktige målene i kommuneplanen. Samarbeid på tvers av kommunegrenser, med næringsliv og utdanning og forskning er avgjørende for utviklingen av en bærekraftig region.

Lavere økonomisk vekst

Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørsel etter varer og tjenester også fra andre næringer. Det ser ut til at Rogaland, som resten av landet, vil oppleve svakere vekstimpulser fra petroleumsnæringen framover, og det forventes at den økonomiske veksten blir lavere enn tidligere. Dette har konsekvenser for de økonomiske rammebetingelsene for kommunen.

Lavere økonomisk handlingsrom krever tydelige prioriteringer innenfor utfordrings- og innsatsområdene i handlingsplanperioden. Det må legges til rette for aktiv næringsutvikling og tilrettelegging for nye arbeidsplasser og boliger slik at byen blir attraktiv for innbyggere i alle livsfaser. Det er av stor betydning at aktiviteter som bidrar til forebygging, egenmestring og god folkehelse videreføres.

I planperioden er det videreført prioriteringer for å møte de fem utfordrings- og innsatsområdene:

- God tilrettelegging for en økende befolkning
- Livskvalitet, velferd og folkehelse
- En klimarobust by
- Verdibevaring
- En handlekraftig organisasjon

Befolkningsvekst på 1,5 prosent

Befolkningsframskrivingen for Stavanger er basert på prognoser for sysselsettingsutviklingen framover. Målet om en boligproduksjon på minst 1 250 ferdigstilte boliger per år ligger fast. Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig befolkningsvekst på 1,5 prosent i perioden. Økt boligutbygging og befolkningsvekst

medfører behov for blant annet nye skoler, barnehager, sykehjem og omsorgsboliger. En må være særlig oppmerksom på at antall eldre vil stige betydelig etter 2020.

Et funksjonelt byområde

Stavanger kommune påvirker bosettingsmønsteret ved å tilrettelegge for boliger og arbeidsplasser. Dette påvirker også befolkningssammensetningen og transportmønsteret i kommunen. Håndtering av befolkningsveksten, boligpolitikk, transportplanlegging og tilrettelegging for næringslivet er oppgaver som kommunene på Nord-Jæren samarbeider om. Det vil være avgjørende for verdiskaping og utvikling av arbeidsplasser at en fortsatt arbeider aktivt og godt med tilrettelegging for næringslivsutvikling i byen og regionen. Kommunene definerer samarbeidsoppgaver i sine kommunale planstrategier, og i 2015 starter arbeidet med å revidere strategiene. Kommunene må drøfte utfordringene som storbyområdet står ovenfor og hvilke store plan- og utredningsoppgaver som skal prioriteres. Arbeidet med kommunereformen må skje i samarbeid med de omkringliggende kommuner.

Forebygging og tidlig innsats

Aktiviteter som bidrar til forebygging, tidlig innsats, egenmestring og god folkehelse skal videreføres. Tidlig innsats vil i større grad prege både tenking, prioritering og innsats for alle aldersgrupper. En av de mest omfattende omstillingene skjer nå innenfor eldreomsorgen, med innføring av hverdagsrehabilitering som et delprosjekt i satsingen *Leve HELE LIVET*. Her vil også ny bruk av velferdsteknologi spille en vesentlig rolle. Barn og unges hjelpebehov er økende, noe som er både faglig og økonomisk utfordrende. Tidlig og riktig hjelp i barnehage og skole er til barnets beste – samtidig som det er god samfunnsøkonomi. Den økonomiske situasjonen utfordrer imidlertid satsingen innenfor de ulike områdene i handlingsplanperioden og en større del av tjenesteproduksjonen vil få redusert økonomisk handlingsrom.

En klimarobust by

Gjennom langsiktig planlegging og en klar byutviklingsstrategi settes retningen for utviklingen av byen. Vi skal ha særlig oppmerksomhet på tiltak som reduserer klimautslipp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energioptimalisering i drift av bygg. Transportbehovet skal begrenses gjennom hensiktsmessig lokalisering av arbeidsplasser, tjenester og handel. Sykkelsatsingen videreføres.

Verdibevaring

Samtidig som vedlikeholdsstrategien skal legges til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpasses det økonomiske handlingsrommet. Det foreslås forskyvninger av vedlikehold til slutten av planperioden, og finansiering av verdibevaring for hele bygningsmassen må skje over flere perioder.

Fortsatt høyt investeringsnivå

Samlet utgjør investeringene kr 4,0 mrd. i planperioden. Videreføring og ferdigstillelse av vedtatte prosjekter preger de første årene av planen. Satsingen gjelder utbygging og rehabilitering av skoler, barnehager, bofellesskap og idrettsanlegg. Driftskonsekvenser av nye investeringer utgjør totalt kr 46 mill. i 2015 og stiger til kr 225 mill. i 2018.

Samlet netto driftsresultat på 2,1 prosent for perioden

Forslaget innebærer et netto driftsresultat i 2015 på 1,0 prosent. Samlet for fireårsperioden 2015-2018 er netto driftsresultat på 2,1 prosent. Et bærekraftig langsiktig mål tilsier fortsatt at netto driftsresultat bør være 3,0 prosent. For å sikre en god tilpasning i tjenestene er det rådmannens anbefaling at styrket netto driftsresultat sees i et lengre tidsperspektiv.

Andelen egenfinansiering av investering varierer betydelig, fra 49 prosent i 2015 til 67 prosent i 2018.

Gjeldsgrad ekskl. Startlån blir i gjennomsnitt 64 prosent i perioden. Målsettingene for egenfinansiering av investeringene oppnås, mens målet om netto driftsresultat ikke nås i denne perioden. Gjelden øker betydelig og gjeldsgraden er noe over måltallet. Dette skyldes i hovedsak at avdragstiden for nye lån foreslås økt fra 25 til 30 år i planperioden.

Reduksjon i driftsutgifter på kr 277 mill. i 2015

Rådmannen foreslår en samlet netto reduksjon i driftsbudsjettet på kr 277 mill., herav utgjør reduksjonen for tjenesteområdene kr 168 mill.

Stavanger kommune leverer gode tjenester til innbyggerne. Det er imidlertid nødvendig at forventningene til økte tjenestestandarder dempes. Utgiftsveksten de senere årene har vært høyere enn inntektsveksten og dette er ikke bærekraftig på lang sikt. Kommunen må prioritere konsolidering rundt kjernetjenestene. Disse må omstilles i samsvar med endrede behov og utvikling i fagkunnskap om hvordan behovene kan dekkes på mest mulig fornuftig måte.

Rådmannen har i forslaget til handlings og økonomiplanen arbeidet for å optimalisere og målrette ressursene for mest mulig å skjerme basistilbudet. Det er foretatt vurdering av lovpålagt og ikke-lovpålagt tjenestetilbud, sammenlignet tjenesteproduksjon og ressursbruksnivået med ASSS-kommunene og vurdert muligheter til økt effektivisering av tjenesteproduksjonen.

Det ligger en mulig inntektskilde i å øke eiendomsskatten. Rådmannen finner imidlertid ikke grunn til nå å foreslå ytterligere tiltak enn omtaksering fra 2016. Det er videre viktig at arbeidet med kostnadsreducerende tiltak, forbedringer og forenklinger videreføres. Behovet for tiltak og tjenester innen eldreomsorgen vil øke markant og i takt med økningen i antall eldre i årene etter 2020. Det er viktig at inntektskildene ikke uttømmes slik at vi har en beredskap for fremtiden.

Handlekraftig organisasjon

Det må legges til rette for at kommunen fortsatt er en handlekraftig organisasjon. En effektiv organisasjon som utvikler og tar i bruk innovative og digitale løsninger.

Det skal gjennomføres tilpasninger til reduserte budsjetttrammer og effektivisering av tjenestetilbudet i kommunens virksomheter på alle nivå. Dette vil kreve betydelig ledelseskraft, medvirkning fra ansatte, samarbeid med tillitsvalgte og aktiv støtte fra stabene i gjennomføringen. Situasjonen hvor kommunen må tilpasse ressursbruk til lavere budsjetttrammer forsterker også behovet for en gjennomgang av mål og retning for organisasjonen, hovedprinsipper for organisering og den administrative hovedorganisering. Dette arbeidet vil måtte sees i sammenheng med utredningen av politisk styringsmodell og utviklingen i arbeidet mot ny kommunestruktur.

Ansatte vil bli berørt

Tilpasningene vil berøre mange ansatte. Selv om reduksjon i antall årsverk kan håndteres gjennom naturlig avgang og uten oppsigelser, vil mange kunne få endring i arbeidssituasjonen. Rådmannen vil legge til rette for så gode løsninger som mulig for de som berøres.

Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at det skapes handlingsrom gjennom omprioriteringer og innsparinger. Innsatsen må konsentreres rundt kjernetjenestene. Omprioriteringene bør skje innenfor eksisterende rammer og med effektiv drift innenfor alle kommunens aktivitetsområder.

En bærekraftig økonomi består i å kunne opprettholde økonomisk handlefrihet og dermed sikre framtidens velferdstjenester.

Stavanger 31. oktober 2014

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi